

ства. Аналіз інвестиційної політики найбільших корпорації в 1996–2011 роках привів до висновку, що країни, що розвиваються розглядалися як цехи для міжнародних монополій, які не здатні до самостійного розвитку і непривабливі для масштабних портфельних інвестицій.

Висновки

Отже, напередодні XXI століття держави, що декілька десятиліть тому були направлені на шлях «наздоганяючого» розвитку, виявили, що цей шлях не привів їх до бажаної мети. XX століття показало світу дві моделі «наздоганяючого» розвитку. Одна з них – індустріальна, показана на прикладі досвіту СРСР 30–х років, Німеччини 30–х і 40–х, країн соціалістичного табору 50–х і 60–х років. Друга модель копіювала риси постіндустріального розвитку західних суспільств. Прикладом цієї моделі були Японія у 70–ті і 80–ті роки і країни Південно-Східної Азії в 80–ті і 90–ті роки. Обидві ці моделі заключали в собі конфлікт між самодостатністю і природним розвитком, конфлікт, що не вів до логічного рішення, а навпаки перешкоджав успішному втіленню в життя поставленої мети.

Список використаних джерел

1. Rosenstein-Rodan P. Notes on the Theory of the "Big Push" // Economic Development for Latin America. – N.Y., 1961. – P. 60.
2. Мюрдаль Г. Новая постиндустриальная волна на Западе: антология / под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 640.
3. Пребиш Р. Периферийный капитализм: есть ли ему альтернатива / Сокращенный перевод с испанского под редакцией и с предисловием чл.-корр. РАН В.В. Вольского и д.э.н. И.К. Шереметьева. – М.: ИЛА РАН, 1992. – 134 с.
4. Инглеарт Р. Модернизация и постмодернизация / Р.Инглеарт // Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология; Под ред. В.Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 261–291.
5. Росту В.В. Стадии экономического роста. – Нью-Йорк: Издательство Фредерик Прегер, 1961. – 379 с.
6. Красильщиков В.А. Вдогонку за прошедшим веком: Развитие России в XX веке с точки зрения мировых модернизаций. М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 1998. – С. 85–154.
7. Основы экономической теории. Часть 1 / за заг. ред. А.А. Чухна. – К.: 1994. – 184 с.
8. История экономических учений: учебное пособие / И. П. Павлова. – Санкт-Петербург: Лань, 2001. – 224 с.
9. Гэлбрейт Дж.К. Экономические теории и цели общества / Дж.К. Гэлбрейт; Пер. с англ.; Под общ. ред. Н.Н. Иноземцева, А.Г. Милейковского. – М.: Прогресс, 1979. – 406 с.
10. Wallerstein I. Dependence in an Interdependent World: the Limited Possibilities of Transformation within the Capitalist World Economy // African Studies Review. – 1974 – №17. – P.1–26.
11. World Development Report, 2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wdr2014.worldbank.org/fulltext>.
12. World Trade Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org>.

УДК 339.92(477)

І.Ю. ГУЖВА,

к.е.н., Український державний університет фінансів і міжнародної торгівлі

Механізми активізації участі вітчизняних експортерів у глобальних ланцюгах доданої вартості

У статті розкрито особливості сучасної інтернаціоналізації виробничо-господарських зв'язків між економічними суб'єктами різних країн світу на основі формування глобальних ланцюгів доданої вартості. Проаналізовано характерні проблеми інтеграції вітчизняних суб'єктів ЗЕД та економіки України в цілому до глобальних ланцюгів доданої вартості на сучасному етапі. Запропоновано механізми зростання ефективності та масштабів залучення вітчизняних експортерів у глобальні ланцюги доданої вартості.

Ключові слова: глобальні ланцюги доданої вартості, експорт, сировина, зона вільної торгівлі, спрощення процедур торгівлі, транснаціональні корпорації.

ГУЖВА И.Ю.,

к.э.н., Украинский государственный университет финансов и международной торговли

Механизмы активизации участия отечественных экспортеров в глобальных цепях добавленной стоимости

В статье раскрыты особенности современной интернационализации производственно-хозяйственных связей между экономическими субъектами разных стран мира на основе формирования глобальных цепей добавленной стоимости. Проанализированы характерные проблемы интеграции отечественных субъектов ВЭД и экономики Украины в целом в глобальные цепи добавленной стоимости на современном этапе. Предложены механизмы роста эффективности и масштабов привлечения отечественных экспортеров в глобальные цепи добавленной стоимости.

Ключевые слова: глобальные цепи добавленной стоимости, экспорт, сырье, зона свободной торговли, упрощения процедур торговли, транснациональные корпорации.

IHOR HUZHVA,

PhD, Ukrainian State University of Finance and International Trade

Mechanisms for enhancing the participation of domestic exporters in global value chains

The article deals with the features of modern internationalization of production and economic relations between economic entities around the world based on the formation of global value chains. Typical problems of Ukrainian economy integration

into global value chains are analyzed. The mechanisms that increase the efficiency and involvement of local exporters into the global value chains are suggested.

Keywords: *global value added chains, export, raw materials, free trade area, trade facilitation, multinational corporations.*

Постановка проблеми. Сучасна територіальна організація міжнародних та транснаціональних корпорацій сформувалася під впливом незворотних процесів поглиблення міжнародного поділу праці, основне місце в якому посіла подетальна спеціалізація, що, у свою чергу, сприяло розвитку якісно нової форми міжнародної кооперації – формуванню глобальних ланцюгів доданої вартості. Розосередження виробничих процесів по різних регіонах і країнах світу при створенні товару завдяки стрімкому зменшенню витрат на торгівлю та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій має значний вплив на прискорення процесів глобалізації, оскільки сприяє включенню у світовий відтворювальний процес нових ринків та цілих країн, стимулює дифузію інновацій та науково-технічний прогрес, створення нових робочих місць тощо. Як наслідок, частка товарів та послуг кінцевого споживання, що пройшли всі стадії виробництва та обробки в одній країні, або в рамках одного суб'єкту економічної діяльності, швидко скорочується, тоді як успіх виробничо-господарського комплекс України на міжнародній арені все більше визначають запровадження технологічних та управлінських інновацій, лібералізація транскордонного руху товарів, послуг, капіталу та інформації. Особливе значення це має для країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою, в тому числі і України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження ефективності залучення національної економіки та міжнародного бізнесу в систему міжнародних економічних відносин в контексті участі в глобальних ланцюгах доданої вартості є відносно новим підходом в сучасній економічній думці. Проте, завдяки низці методологічних переваг, світове експертне та бізнесове середовище проявляє все більший інтерес до проблем пов'язаних з глобальними ланцюгами доданої вартості. Тому їх дослідженню уже присвячено низку наукових праць провідних міжнародних економічних організацій, таких як Група Світового банку [1] та Конференція ООН з питань торгівлі і розвитку [2], а також знаних іноземних (Г.Джереффі [3], С.Фредерік [4], С.Баріентос [5]) та вітчизняних (Є.В.Крикавський і Н.В.Чорнописька [6], В.Ігнатюк [7]) вчених-економістів. Однак попри наявні досягнення, проблема інтеграції української економіки в цілому та її господарюючих суб'єктів зокрема у глобальні ланцюги доданої вартості за сучасних умов нестабільності глобального розвитку ще не знайшла належного втілення у науковій літературі, що обумовлює необхідність проведення подальших досліджень.

Мета статті – на основі аналізу особливостей залучення України в міжнародний поділ праці окреслити механізми активізації участі вітчизняних суб'єктів ЗЕД в глобальних ланцюгах доданої вартості.

Виклад основного матеріалу. Глобальні ланцюги доданої вартості (Global Value Chains – GVC) описують повний спектр заходів, які здійснюються міжнародним бізнесом в процесі всього циклу виробництва товару, починаючи від ідеї його створення і закінчуючи випуском продукції кінцевого використання. Ця послідовність включає в себе такі послі-

довні етапи, як проектування, всі стадії виробництва, маркетинг, збут, сервісне і гарантійне обслуговування споживача готової продукції. У контексті глобалізації, заходи, які складають GVC, як правило, здійснюються в рамках міжфірмових мереж у міжнародному масштабі. Завдяки зосередженню на послідовності всіх етапів діяльності зі створення доданої вартості, від проектування виробництва до кінцевого споживання, аналіз кризь призму GVC забезпечує цілісне уявлення про функціонування глобальної індустрії. Завдяки цьому GVC використовують як стратегії організації міжнародно-розосереджених виробництв у єдиний ефективний виробничо-територіальний комплекс на основі спеціалізації та кооперації окремих ланок ланцюга з метою виготовлення певного кінцевого продукту чи послуги.

Надзвичайна поширеність розгляду міжнародних економічних відносин в контексті GVC обумовлюється насамперед їх охопленням основних глобальних тенденцій сучасності, до яких належать:

- зростаюча фрагментація виробництва на міжнародному рівні. GVC поєднують географічно розділену діяльність в окремих галузях виробництва, допомагаючи чітко окреслювати відповідні виробничі і торговельні зв'язки. Для уповноважених органів зі здійснення зовнішньоекономічної політики GVC можуть бути використані для виявлення сталих взаємозв'язків національної економіки з економіками інших країн. Зокрема, GVC дають чітке уявлення про те, як конкурентоспроможність експорту залежить від поставок іноземної сировини та стабільності на міжнародних ринках споживчих товарів;

- розвиток міжнародної спеціалізації країн на окремих виробничих процесах та бізнес-функціях, а не на виготовленні готової продукції. У той час як більшість економічних теорій міжнародної торгівлі базується на тому, що виробляються на внутрішньому ринку і конкурують з іноземними, в реальності більшість товарів і послуг є «зробленими у світі», а країни конкурують за економічні ролі в рамках GVC. Отже, концепція GVC долає розрив між економічною політикою держави та реаліями розвитку міжнародної економіки;

- зростання ролі міжнародних посередників у глобальній торгівлі. GVC-аналіз дає вичерпне уявлення про механізми управління конкретним міжнародним бізнесом, допомагає визначити компанії, які контролюють і координують діяльність виробничо-збутових мереж. Розуміння структури управління міжнародним бізнесом має важливе значення для зовнішньоекономічної політики держави, зокрема, для оцінки того, як ця політика може вплинути на інвестиційний клімат країни [8, с. 7].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку світової економіки міжнародна торгівля все більше формується за рахунок експорту проміжної продукції: деталей, вузлів, компонентів, підсистем, напівфабрикатів та послуг в рамках GVC. Це сприяє поглибленню міжнародної спеціалізації компаній, що пов'язана з конкретними завданнями при виробництві кінцевих товарів і послуг, тобто відбувається міжнародне розділення виробничого процесу [9, с. 15]. Вихід міжнародної

спеціалізації на якісно новий рівень, у свою чергу, обумовлює необхідність зростання обсягів внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі як між різними структурами ТНК, так і між незалежними кооперантами з різних країн.

Безумовно, розвиток GVC є позитивним продуктом глобалізації, оскільки дозволяє включати до глобальної економіки практично всі країни, що, в свою чергу, сприяє їх економічному та соціальному розвитку. Більше того, для країн, що відстають в економічному розвитку та не мають значних рушіїв внутрішнього зростання, інтеграція до GVC на сьогодні залишається чи не єдиною можливістю якісного включення в систему глобальних потоків капіталу та міжнародного руху товарів і послуг. Тому для України постає нагальна необхідність запровадження нових підходів і принципів до здійснення своєї зовнішньоекономічної політики, які виходитимуть з тієї передумови, що реальні масштаби економік країн світу на сучасному етапі визначаються не стільки обсягами експорту та імпорту, скільки часткою доданої вартості, яка створюється в межах національної економіки, а також роллю і впливом країни в окремих GVC.

Поточні тенденції у зовнішній торгівлі України наразі здебільшого спричиняють до подальших втрат вітчизняною економікою своєї і без того незначної ролі і місця в GVC. Так, за підсумками I кварталу 2015 р., обсяги вітчизняного експорту товарів зменшились на 32,9% і склали 9,4 млрд. дол. США. Зменшення обсягів поставок товарів в порівнянні з відповідним періодом минулого року відбулось за всіма найважливішими для вітчизняної економіки галузями. Зокрема слід відзначити зменшення експорту продукції металургійного комплексу на 35,6%; мінеральних продуктів – в 2,3 рази; продукції машинобудування – в 1,9 рази; продукції АПК та харчової промисловості – на 15,1% та продукції хімічної промисловості – на 30,3% [10]. До зазначених негативних наслідків призвела низка об'єктивних та суб'єктивних причин, основними з яких стали:

- продовження військових дій в окремих районах Луганської та Донецької областей за безпосередньої участі Російської Федерації (загальне скорочення експорту у I кварталі 2015 року підприємствами обох областей склало 47,5% загального скорочення експорту по Україні в цілому);

- анексія Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополь (недоотримані додаткові валютні кошти від експорту товарів за I квартал 2015 року склали близько 136 млн.дол. США);

- погіршення двосторонньої торгівлі з країнами ЄС як наслідок, падіння економіки України та зміни кон'юнктури споживання товарів у світі;

- зменшення попиту з боку провідних країн світу, несприятлива цінова кон'юнктура на зовнішніх товарних ринках, що призвели до падіння внутрішнього виробництва (в цілому на 24,1%);

- погіршення фінансового стану вітчизняних підприємств і як наслідок, обмеження їх можливості забезпечення власного виробництва необхідною кількістю сировини та матеріалів для можливого нарощування експорту;

- значна залежність переважної більшості підприємств провідних галузей економіки України (машинобудуванні, чорній металургії, хімічній промисловості) від зовнішніх ринків збуту;

- обмеження на зовнішніх ринках відносно окремих товарів українського виробництва;

- ріст внутрішніх цін [11].

Однак найбільшою проблемою для України залишаються все ж її якісні параметри залучення до GVC, адже в структурі експорту з року в рік переважає сировинна та продукти з низьким рівнем обробки, а отже, – і доданої вартості. Частка сировини в експорті складає 24,1%, проміжної продукції – 44,7%, а готова продукція становить лише 16%. Як наслідок, всього 20% експорту приносить близько 80% валютної виручки від нього. Що стосується структури імпорту, то сировина і напівфабрикати становлять в ній відповідно 10,4 і 19,3%, а готова продукція – 50,2% [12]. Таким чином, в системі МПП Україна знаходиться на початкових (ресурсно-сировинних) ланках GVC, створюючи незначний обсяг доданої вартості на міжнародному товарному ринку. Натомість у структурі імпорту переважає продукція кінцевого використання, яка очевидно, характеризується значною часткою доданої вартості в ній. Це формує для вітчизняної економіки підґрунтя для нерівномірного міжнародного обміну товарами і послугами, закономірними наслідками чого стають хронічні проблеми з негативним сальдо платіжного балансу, дефіцит валютних та інвестиційних ресурсів та технологічна відсталість економіки.

З огляду на зазначені проблеми, актуальності набуває визначення механізмів регуляторної політики держави, які сприятимуть усуненню структурних диспропорцій зовнішньої торгівлі та виробничо-експортного потенціалу України, а також сприятимуть активній інтеграції вітчизняної економіки у глобальне економічне середовище шляхом залучення у GVC на якісно новому рівні. Основними такими механізмами, на нашу думку, повинні стати:

- використання відповідно до норм і правил СОТ заходів обмеження вивозу за кордон сировинної продукції;

- створення регіональних інтеграційних угруповань та укладання двосторонніх угод про преференції в торгівлі з тими країнами світу, які є основними торговельними партнерами України з метою покращення умов доступу вітчизняної продукції на іноземні ринки;

- введення в дію положень новітньої Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі (Trade Facilitation Agreement), підписаної IX Міністерською конференцією СОТ у м. Балі в 2013 р.;

- приєднання до Угоди СОТ про державні закупівлі (Government Procurement Agreement).

Слід зазначити, що з приводу обмеження експорту сировини Україна вже має позитивний досвід за такими товарами, як деревина і металообрухт. Щодо деревини проблема полягала у тому, що лісокористувачі експортували необроблену деревину, залишаючи вітчизняні підприємства без сировини, через монополізацію внутрішнього ринку деревини (частка понад 80%) «Держлісагенством», яке поєднало в собі понад 30 часом несумісних між собою функцій (розпорядник лісового фонду, оцінщик лісосировини і продавець самому собі деревини на пні через систему держлісгоспів, контролер ведення лісозаготівель тощо). Оскільки держлісгоспи, будучи постійними лісокористувачами, мають закріплене Лісовим кодексом України преференційне право на першочерговий доступ до лісосировинних ресурсів, то це право дає їм можливість виходу на ринок виробів з деревини із більш конкурентною

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

продукцією, в собівартість якої закладена значно менша, від існуючої, ціна аналогічної за якістю необробленої деревини. Як наслідок, на ринку виробів з деревини було створено неконкурентне середовище за рахунок нерівних умов сировинного забезпечення суб'єктів господарювання.

Монополізація вітчизняного ринку необробленої деревини призвела до відтоку інвестицій у відповідні ринки інших країн з більш привабливим інвестиційним кліматом та прогнозованим лісосировинним забезпеченням. Внаслідок цього, впродовж 2011–2014 рр. з деревообробної галузі України було виведено інвестицій на суму близько 40 млн.дол. США. Відповідне скорочення обсягів обробки на території України компенсувалося зростанням експорту лісу. При цьому, на експорт і на переробку держлісгоспами ішла переважно необроблена сировина I сорту (а це понад 70% річного обсягу всієї деревини, що заготовлюється в Україні), оскільки для внутрішньої переробки приватних компаній здебільшого була доступна деревина лише II і III сортів (частка такої лісосировини в загальному обсязі внутрішньої переробки приватними компаніями становила приблизно по 80–90% для обох сортів). Тобто, забезпечення вітчизняної деревообробної промисловості здійснювалося державою за залишковим принципом.

Враховуючи те, що для України притаманна найнижча лісистість території серед європейських країн (близько 16% порівняно з 30% у Польщі та Франції, 44% у Білорусі та понад 60% у Швеції та Фінляндії), і згадані країни практично повністю відмовилися від експорту необробленої деревини, здійснюючи її глибоку переробку з виготовленням кінцевої продукції з високою доданою вартістю на власних потужностях, можна констатувати, що ситуація, яка склалася, значною мірою суперечила національним інтересам країни. Про становище України в GVC з цього приводу яскраво свідчить той факт, що середня вартість 1 кубометра необробленої деревини коштує всього 80–90 дол. США, тоді як середньосвітова ціна обробленої деревини значно вище – близько 950 дол. США за умовний кубометр [13].

Як наслідок, введення Верховною Радою 10-річного маторію на експорт лісу з 1 січня 2016 р. питання сприятиме захисту власної сировинної бази та організації глибокої переробки деревини та виробництва продукції з високою доданою вартістю в Україні. Наступним необхідним кроком видається ліквідація монополії Держлісагенства, що сприятиме залученню іноземних інвестицій, за допомогою яких можливим стане не лише включення вітчизняних виробників до глобальних ланцюгів доданої вартості, а що більш важливо, у них з'явиться можливість виготовляти конкурентоздатні меблі та інші готові вироби з дерева.

Щодо експорту металобрухту в Україні склалася подібна ситуація. У даному випадку застосовані квоти на експорт металобрухту з аналогічної причини – для держави вигідніше стимулювати експорт готової продукції, створюючи чи принаймні зберігаючи робочі місця та додану вартість в національній економіці, ніж бути сировинною базою для більш розвинених економік. Лише у 2014 р. експорт брухту з України порівняно з попереднім роком зріс з 252 до 1030 тис. т. [14]. За результатами роботи металургійної промисловості України у першому кварталі 2015 р. дефіцит відходів та брухту чорних металів, що необхідні для процесу виробництва сталели-

варної продукції, становив понад 200 000 тис. т. З огляду на тимчасову окупацію територій нашої держави на Сході і відсутність контролю з боку уряду над підприємствами промислового комплексу на цих територіях, зокрема металургійної галузі, вкрай важливим постало питання щодо «мобілізації» всіх можливих ресурсів, в тому числі сировинних (відходи та брухт чорних металів), для забезпечення стрімко зростаючих потреб діючих металургійних підприємств України. При цьому, необхідно враховувати, що з огляду на військово-політичне та соціально-економічне становище в країні, мобілізації підлягають всі сировинні ресурси для забезпечення належного функціонування гірничо-металургійного комплексу. Таким чином, встановлення обмежень на експорт сировинної продукції позитивно впливає на відбудову і подальшу розбудову переробної промисловості України.

З приводу виробників проміжної продукції та високотехнологічних товарів концепція GVC передбачає проведення державою зовнішньоекономічної політики, протилежної тій, що спрямована регулюванню експорту сировини, – держава повинна створювати максимально сприятливі умови для виходу вітчизняних товарів з високою доданою вартістю на міжнародні ринки.

З метою збільшення обсягів зовнішньої торгівлі України, зокрема реалізації експортного потенціалу вітчизняних товаровиробників, та створення сприятливих передумов для залучення іноземних інвестицій в економіку України Урядом започатковано роботу щодо укладення та реалізації угод про вільну торгівлю (далі – Угода) з окремими країнами та групами країн світу. Так, 01.06.2012 введено в дію Угоду про вільну торгівлю між Україною та Європейською асоціацією вільної торгівлі (Швейцарія, Ліхтенштейн, Норвегія та Ісландія) та 01.01.2013 введено в дію Угоду про вільну торгівлю між Україною та Чорногорією. Починаючи з 2016 р. набуває чинності й Угода про асоціацію між Україною та ЄС, в рамках якої функціонуватиме Угода про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі.

Головною метою укладення Угод є забезпечення доступу українських товарів до ринків окремих країн світу, зокрема шляхом досягнення збалансованого торговельного режиму, у тому числі, відносно чутливих груп товарів промисловості та сільського господарства, що має стати підґрунтям створення сприятливих умов для розвитку торговельно-економічного співробітництва. У результаті укладення низки згаданих Угод та забезпечення належної участі вітчизняного бізнесу в їх імплементації можна прогнозувати збільшення обсягів експорту українських товарів (орієнтовно на 15–20%) внаслідок покращення умов доступу до зовнішніх ринків та закріплення вже традиційних експортних позицій українських компаній.

Недоліком активізації інтеграційних процесів є прямі та опосередковані ризики внаслідок лібералізації торговельного режиму України. Зокрема, це стосується загострення конкуренції на внутрішньому ринку товарів та послуг, що потенційно може негативно відобразитися на розвитку окремих видів економічної діяльності. Найбільше викликів виникає, безумовно, у зв'язку з набуттям чинності Угоди про асоціацію України з ЄС, оскільки європейські виробники є сильним конкурентом для вітчизняних, а сам ЄС посідає чільне місце в зовнішньоторговельному обороті України. Однак в даному випадку конкурентні виклики лібералізації є значно

пом'якшеними у зв'язку з асиметричністю зниження митних тарифів сторонами. Так, відповідно до положень Угоди про ЗВТ між Україною та ЄС, середньоарифметична ставка ввізних мит ЄС знизиться з 7,6 до 0,05%, причому впродовж перших же років дії Угоди, тоді як відповідна ставка України знижуватиметься з 4,95 до 0,32% упродовж десятирічного перехідного періоду [15].

Окрім інтеграційних процесів, надзвичайно позитивний вплив на вітчизняних експортерів матиме також здійснення внутрішніх реформ, пов'язаних з виконанням угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі, яка покликана прискорити експортно-імпортні процедури на кордоні, посилити транспарентність, зменшити неефективність митних процедур та покращити конкурентоздатність. Відповідно, головною метою Угоди є спрощення, гармонізація і стандартизація митних процедур та інформаційних потоків, автоматизація експортно-імпортних операцій, а також створення інших сприятливих умов для пересування товарів. Хоча переважна більшість положень Угоди стосується спрощення митних процедур, також нею регламентується ряд питань щодо доступу до інформації, вільного транзиту товарів, митного співробітництва та передбачаються інституційні положення (створення Комітету СОТ з питань спрощення торгівлі) та спеціальні положення для найменш розвинутих країн.

За оцінками Світового банку та Всесвітнього економічного форуму зменшення високої вартості транзакцій та зайвої бюрократії, з якими стикаються торговельні оператори, забезпечить відчутне зростання глобального ВВП, зокрема успішна імплементація Угоди спрощення процедур торгівлі може забезпечити зростання світової торгівлі на 3–5%, в той час, як зниження тарифів за результатами Уругвайського раунду призвело до зростання світової торгівлі на рівні 2–3 %.

Необхідно зазначити, що спрощення процедур торгівлі охоплює багато різноманітних процесів (зокрема, раціоналізацію та автоматизацію торговельних інформаційних потоків, встановлення державно-приватного партнерства, спрощення транзитних перевезень, спрощення процедур перетину кордонів та комплексне управління митницею) та передбачає активну участь органів державної влади, бізнесу, фінансових закладів, перевізників та експедиторів. Разом з цим, з огляду на різноплановість заінтересованих учасників цього процесу, виникає складність у виробленні дієвої формули співпраці.

Відтак, задля забезпечення ефективної імплементації угоди про спрощення торгівлі в Україні необхідним видається:

- створити національний комітет для комплексного координування роботи зі спрощення процедур торгівлі за участі представників органів державної влади, науки та бізнесу;
- забезпечити системну співпрацю України з профільними міжнародними організаціями до компетенції яких належать питання зі спрощення процедур торгівлі;
- розробити національну стратегію зі спрощення процедур торгівлі та відповідний план заходів з її реалізації;
- активізувати роботу щодо залучення міжнародної технічної допомоги, зокрема фінансової та консультативної, для забезпечення успішного вирішення зазначених вище питань.

Приєднання України до Угоди СОТ про державні закупівлі також виступає вагомим фактором посилення її позицій у GVC, оскільки надає додаткові можливості виходу вітчизня-

них виробників на світові ринки. Угода про державні закупівлі є міжнародним, юридично обов'язковим для виконання договором у сфері державних закупівель, який стає все більш важливим елементом системи всесвітньої торгівлі. Дана угода відповідає за регулювання державних контрактів, що за експертними оцінками складає більше 15% ВВП у багатьох країнах, і сприяє розвитку здорової конкуренції, а також додержанню належних норм управління в процесі закупівель. Приєднання до Угоди про державні закупівлі надає широкі можливості доступу на міжнародний ринок, загальна щорічна вартість якого оцінюється в 1,6 трлн. дол. США. Відтак, головна мета для України у рамках приєднання до цієї угоди – забезпечення відкриття ринків державних закупівель в країнах-членах СОТ, які є договірними сторонами Угоди СОТ про державні закупівлі. Більше того, приєднання до даної угоди є свого роду «знаком якості» для іноземних інвесторів, що сприяє залученню прямих міжнародних інвестицій.

Світовою спільнотою Угоду СОТ про державні закупівлі визнано найбільш ефективним міжнародним інструментом реформування національного законодавства про державні закупівлі. Що стосується перспектив приєднання до неї України, то згідно із зобов'язаннями, взятими нею під час приєднання до СОТ, у 2012 р. розпочато переговорний процес з цього приводу. Наразі Робоча група з приєднання до Угоди про державні закупівлі позитивно відзначає пропозицію нашої держави щодо рівня охоплення дії угоди, та наголошує на позитивних динамічних кроках, що робить Україна в напрямку приєднання до неї.

Висновки

Завдяки розвитку технологій та здешевленню міжнародної торгівлі глобальні ланцюги доданої вартості (GVC) стали основною та найважливішою складовою глобальної економіки, яка визначає темпи розвитку країн світу. З урахуванням різноманітних потреб і кризового стану економіки, Україні потрібна комплексна стратегія цілеспрямованої інтеграції до GVC на основі використання таких базових механізмів як обмеження вивозу за кордон сировинної продукції; створення регіональних інтеграційних угруповань з тими країнами світу, які є основними торговельними партнерами України; введення в дію положень новітньої Угоди СОТ про спрощення процедур торгівлі; приєднання до Угоди СОТ про державні закупівлі.

Для України, яка знаходиться перед найважливішою проблемою щодо забезпечення стрімкого економічного зростання на основі модернізації, участь у GVC означає активізацію залучення іноземних інвестицій, модернізацію виробництва шляхом впровадження нових технологій, нарощування експортного потенціалу та забезпечення необхідних темпів економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Cattaneo O. Global Value Chains in a Postcrisis World: A Development Perspective / Olivier Cattaneo, Gary Gereffi and Cornelia Staritz. – Washington, DC: The World Bank, 2010. – 391 p.
2. Nicita A. Global Supply Chains: Trade and Economic Policies for Developing Countries / A.Nicita, V.Ognivtsev, M.Shriotori. – Geneva: UNCTAD, 2013. – 26 p.

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

3. Gereffi G. The Offshore Services Industry: A Global ValueChain Approach / Geri Gereffi, Karina Fernandez-Stark. – Durham: Center on Globalization, Governance & Competitiveness, 2010. – 231 p.
4. Frederick S. The Global Apparel Value Chain, Trade and the Crisis: Challenges and Opportunities for Developing Countries / Stacey Frederick, Gary Gereffi // Global Value Chains in a Postcrisis World: A Development Perspective. – Washington, DC: The World Bank, 2010. – P. 157–208.
5. Barrientos S. Economic and Social Upgrading in Global Production Networks: Developing a Framework for Analysis / Stephanie Barrientos, Gary Gereffi and Arianna Rossi [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.capturingthegains.org/pdf/ctg-wp-2010-03.pdf>.
6. Крикавський Є.В. Україна в глобальних ланцюгах поставок / Є.В. Крикавський, Н.В. Чернописька // Логістика: теорія та практика. – 2012. – № 1(2). – С.92–100.
7. Ігнатюк А.І. Роль глобальних ланцюгів нарахування вартості у підвищенні конкурентоспроможності економіки / А.І. Ігнатюк // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2013. – Вип.28. – Т.1. – С.60–68.
8. Backer K.D. Mapping Global Value Chains / Koen D. Backer and Sébastien Miroudot // OECD Trade Policy Papers. – 2013. – № 159. – 46 p.
9. Шишков Ю. Международное разделение производственного процесса меняет облик мировой экономики / Ю.Шишков // Мировая экономика и международные отношения. – 2004. – № 10. – С.15–25.
10. Товарна структура зовнішньої торгівлі України / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Розвиток експорту товарів та послуг за підсумками I кварталу 2015 року: щоквартальний звіт / Департамент взаємодії з СOT та торговельного захисту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
12. World Integrated Trade Solution / The World Bank [Electronic resource]. – Mode of access: <http://wits.worldbank.org/CountryProfile/Country/UKR/Year/2013/Summary>
13. Рада ввела мораторій на експорт необробленої деревини / Інформаційно-аналітичний тижневик «Дзеркало тижня» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/ECONOMICS/rada-vvela-moratoriy-na-eksport-neobroblenoyi-derevini-169398_.html
14. Мазур В. Із металевим брязкотом / В.Мазур // Інформаційно-аналітичний тижневик «Дзеркало тижня» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/energy_market/iz-metalevim-bryazkotom-.html
15. Офіційний сайт Служби підтримки експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://exporthelp.europa.eu/thdapp/index_ru.html.